

DPV 95 JAAR
1 9 1 3 2 0 0 8

Gevormd en omgevormd landschap van **Prehistorie tot Middeleeuwen**

onder eindredactie van Marcel J.L.Th. Niekus

colofon

Eindredactie: **drs. Marcel J.L.Th. Niekus**

Redactie: **drs. Marcel J.L.Th. Niekus, drs. Sipke van der Zee, dr. Tineke Looijenga & ing. Fokke Kiestra**

Vormgeving & opmaak: **drs. Frans de Vries (ToonBeeld fotografie & vormgeving)**

De afbeeldingen in deze publicatie zijn, tenzij anders vermeld, gemaakt door de auteur(s)

© 2011

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur(s) en/of de rechthebbende(n).

Informatie over de Drents Prehistorische Vereniging is te vinden op www.dpv.nu

Gevormd en omgevormd landschap
van Prehistorie tot Middeleeuwen

inhoudsopgave

	Ten geleide	4
	Voorwoord	6
artikel	Rendierjagers langs de flank van de Veluwe <i>Prehistorische jagers van de Hamburgcultuur in het Kootwijksche Veld bij Stroe (gemeente Barneveld)</i> E. Rensink & J.-W. de Kort	8
artikel	Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) als bron voor het verleden <i>Een analyse van laat-paleolithische en mesolithische vindplaatsen in het pleistoceen Noordenveld (Dr.)</i> E.M. Slootweg	22
artikel	Over de plaats van leven en dood in het neolithicum <i>Een landschapsbenadering van de Trechterbekercultuur in Drenthe</i> J.J. Wiersma & D.C.M. Raemaekers	32
artikel	Prehistorische boeren langs de beek <i>Vindplaatsen uit het neolithicum en de vroege bronstijd in het Drentsche Aa-gebied en hun relatie tot oppervlaktewater</i> S.-J. Dresscher	44
artikel	Landschapsovergangen zijn mooie onderzoeksubjecten <i>Een archeologische kijk op het Groninger kustlandschap</i> H.A. Groenendijk	60
artikel	De gang naar een ander landschap <i>De ontginning van de (klei-op-)veen-gebieden in Fryslân gedurende de late ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen (van ca. 200 v. Chr. tot ca. 1200 n. Chr.)</i> G.J. de Langen	70
artikel	Het land Threat <i>Schets van het Drentse cultuurlandschap in de vroege middeleeuwen</i> H.T. Waterbolk	98
artikel	Graantransport over water <i>Het maritieme cultuurlandschap van Zuidwest-Drenthe in de middeleeuwen</i> H.R. Reinders	110
artikel	Van cultureel streekdiagram tot landschapsbiografie <i>Een overzicht van vijftig jaar landschapsarcheologie in Drenthe</i> J.C.A. Kolen & M.J.L.Th. Niekus	132

ten geleide

Mensen en het Drentse landschap

Drenten hebben, van de hunebedbouwers tot nu toe, met hun eigen handen het landschap gevormd. Al boerend, bouwend, gravend en turfstekend. Veel van de verhalen die daar bij horen, zijn als archeologische schatten verborgen in de bodem.

Het spreekt mij bijzonder aan dat de Drents Prehistorische Vereniging het thema landschap heeft opgepakt en er nu deze bundel aan wijdt. De leden van deze vereniging werken enthousiast. Met veel kennis bevorderen ze de belangstelling voor de archeologie. Al bijna een eeuw lang. Ook leveren ze hun bijdrage aan veldonderzoek en de uitwerking van vondstmateriaal van grote opgravingen. Ik ben er een groot voorstander van, dat goede amateurarcheologen deelnemen aan opgravingen of ander onderzoek. Dat leidt tot meer kennis over het verleden en meer betrokkenheid bij mensen, dan wanneer alle werk door de professionals gebeurt.

Een goed voorbeeld uit mijn eigen praktijk is de opgraving van de muntschat van Anloo in 2009. Dit begon als een vondstmelding van een amateurarcheoloog bij de provincie. De vinder heeft vervolgens een bijdrage kunnen leveren aan de opgraving en heeft daar veel plezier aan beleefd. Waarschijnlijk heeft iemand in de 3^e eeuw na Chr. bewust de rand van een oud grafveld in Anloo gebruikt om een zilverschat in de grond te bewaren. Een mooi verhaal. Dankzij een gedreven amateurarcheoloog is dat verhaal nu toegevoegd aan de schat van verhalen over het verleden van Drenthe.

Met de bundel die nu voor u ligt, wordt opnieuw een schat aan kennis over het verleden van het Drentse landschap opengelegd voor de geïnteresseerde lezer. Het is weer een prachtig voorbeeld van goede samenwerking tussen gedreven amateurs en professionals. Ik wens u veel leesplezier!

Drs. Rein Munnikma

Gedeputeerde cultuur voor de Provincie Drenthe

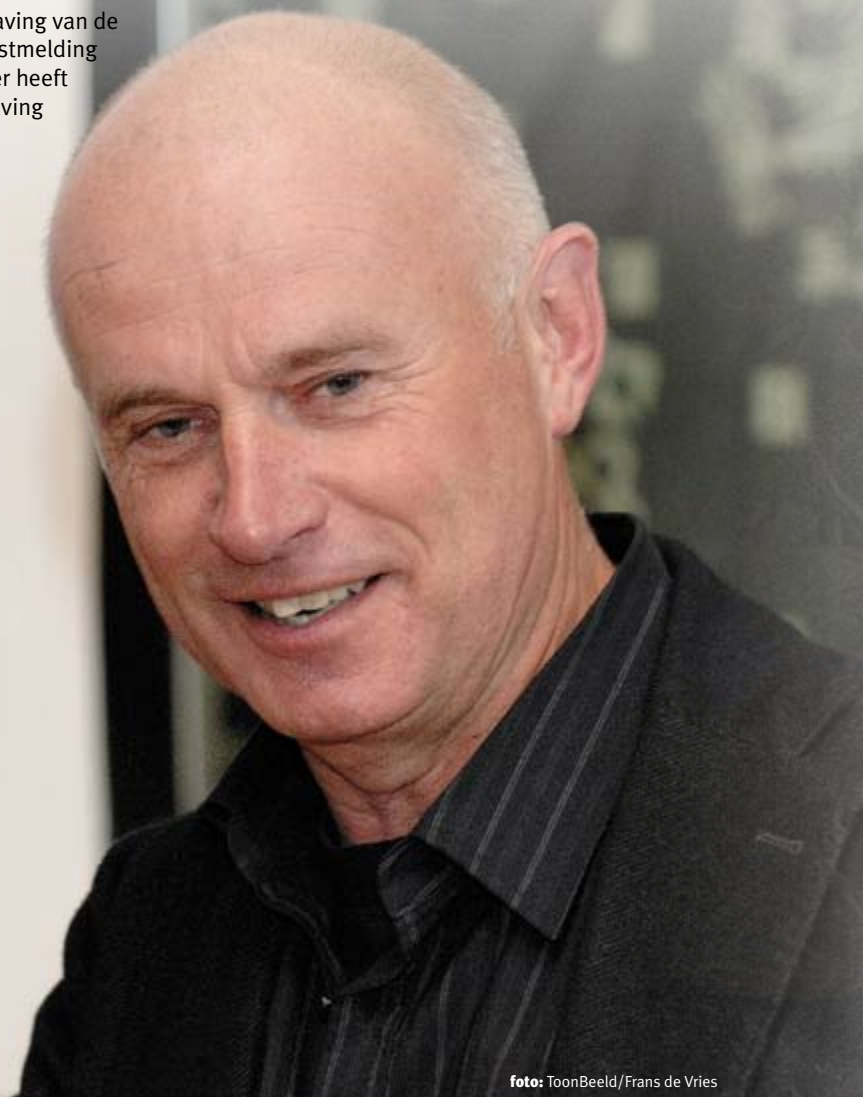

foto: ToonBeeld/Frans de Vries

Gevormd en omgevormd landschap
van Prehistorie tot Middeleeuwen

Hoe te bestellen?

Het boek (21 cm x 25 cm) telt 144 blz, is geheel gedrukt in *full-colour* en is genaaid gebrocheerd. Tot **1 augustus 2011** is het rijk-geïllustreerde boek te verkrijgen voor een **gereduceerde prijs van € 25,-**

U kunt het boek bestellen door het verschuldigde bedrag ad **€ 28,50 (incl. verzendkosten)** over te maken op ING-rekening 66.24.61.681 ten name van de Drents Prehistorische Vereniging o.v.v. uw naam en adresgegevens.

Na 1 augustus kost het boek € 30,- (excl. verzendkosten).

De DPV toen en de DPV nu...

Bijna een eeuw geleden werd door een groepje enthousiaste oudheidkundigen, onder aansporing van Nederlands bekendste archeoloog Albert Egges van Giffen, de Drents Prehistorische Vereniging (DPV) opgericht onder het motto: *Zonder van het verleden te weten is het moeilijk het heden te begrijpen*. We schrijven 1913 en in die tijd krijgt men in de gaten dat de bodem van Drenthe een grote archeologische rijkdom herbergt. Mede dankzij de contacten met vele wetenschappers, onderzoeksinstituten en musea is de DPV al bijna 100 jaar nauw betrokken bij het schrijven van de geschiedenis van Drenthe.

Ter gelegenheid van het 95-jarig bestaan van de Drents Prehistorische Vereniging in 2008 verschijnt deze rijk geïllustreerde uitgave over de veranderende relatie tussen de mens en het landschap door de eeuwen heen. In negen bijdragen, variërend van rendierjagers uit het einde van de laatste ijstijd via boerengemeenschappen uit de latere prehistorie tot in de middeleeuwen, staat het landschap centraal. Hoewel de nadruk op Drenthe ligt, komen ook andere gebieden in Noord-Nederland aan bod, zoals de Veluwe en het Groninger kustlandschap. Dit boek geeft dan ook een waardevol overzicht van de huidige stand van zaken met betrekking tot de archeologie van het landschap in het noorden van Nederland.

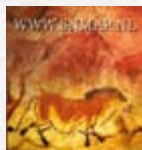
“Met deze fraai uitgevoerde publicatie laat de Drents Prehistorische Vereniging zien dat ze is uitgegroeid tot een serieuze partner van archeologen die landschappen en hun langetermijn-ontwikkeling als thema op de onderzoeksagenda hebben staan. Van de samenwerking tussen de DPV en beroepsarcheologen is in de toekomst nog veel te verwachten.”

Dr. Wijnand van der Sanden (provinciaal archeoloog van Drenthe)

“De Drents Prehistorische Vereniging verbindt al 95 jaar de werelden van vrijwilligers en professionals in de Drentse archeologie. Op tal van plekken in Drenthe verkennen amateurarcheologen met groot enthousiasme het verre verleden van hun woonomgeving en leggen daarmee een stevig fundament onder de professionele archeologie. Omgekeerd voedt en inspireert het werk van professionele archeologen op tal van manieren de amateurarcheologie. Wederzijds vertrouwen en wederzijdse kennisoverdracht vormen al 95 jaar het fundament voor deze vruchtbare samenwerking. Deze gevarieerde jubileumbundel laat zien tot welke mooie resultaten deze samenwerking kan leiden. Zowel voor amateurs als professionals bevat dit boek veel inspirerende nieuwe kennis!”

Prof. dr. ir. Theo Spek (hoogleraar Landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen)

Dit jubileumboek is financieel mede mogelijk gemaakt door:

Stichting
Nederlands
Museum voor
Anthropologie
en Praehistorie

provincie Drenthe

